

TÜRKŞEKERDE ÖZELLEŞTİRME ve KARŞI MÜCADELE: SİVİL İNİŞİYATİFİN YERELDEN GELİŞMESİ

Bayram ÜNAL*
Yavuz YILDIRIM**

Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK), ilk olarak 2000/92 sayılı karar ile, Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ.'yi özelleştirme kapsamına almıştır.¹ Kısmi hisselerin satışının ardından özelleştirme için öngörülen sürenin kısılalığı nedeni ile ÖYK'nın 31.01.2005 tarih ve 2005/17 sayılı kararı ile özelleştirme süreci 31.12.2006 tarihine kadar uzatılır. Bu süre içerisinde özelleştirmelerin yapılabilmesi için, ÖYK 2005 yılının sonunda 2005/130 sayılı kararla² Bor, Ereğli ve Ilgın Şeker Fabrikaları'nın³ (tüm çalışanlarıyla birlikte) tüm hisselerinin ve Kayseri Şeker Fabrika-

* Niğde Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

** Niğde Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü

1 Bu kapsama alınmanın ardından, ÖYK'nın 2003/40 sayılı karar ile TŞFAŞ bünyesindeki 1 bağılı ortaklık ve 8 iştirak hissesi özelleştirme programına alınır. 03.08.2004 tarih ve 2004/63 sayılı kararı ile Amasya Şeker Fabrikası A.Ş.'de bulunan %15 oranındaki Özelleştirme İdaresi'ne ait hisse satılarak özelleştirme işlemi tamamlanmıştır. 30.09.2004 tarih ve 2004/93 sayılı kararı ile Baha Esat Tekand Kütahya Şeker Fabrikası A.Ş.'de (Kütahya Şeker) bulunan %56 oranındaki Özelleştirme İdaresi'ne ait hisse 23.820.000 ABD\$ bedelle satılarak özelleştirme işlemi tamamlanmıştır. 31.01.2005 tarih ve 2005/17 sayılı kararı ile Adapazarı Şeker Fabrikası A.Ş.'nin %95,37 oranında hissesi 45.750.000 ABD\$'na Adapazarı Pancar Ekiciler Kooperatifine satılmıştır.

2 IMF ile 1999 yılında imzalanan stand-by anlaşmasında, özellikle tarımsal alanda faaliyet gösteren KİT'lerin devlet bütçesine yük getirdikleri ileri sürülmüş ve bu yüklerin ortadan kaldırılmasına dönük uygulamaların hükümet garantörlüğünde yürütülmesi şartının yerine getirilmesi amacıyla şeker sektöründe özelleştirilmelere başlanması kararlaştırılmıştır. Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK), 2000/92 sayılı karar ile, Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ.'yi özelleştirme kapsamına alır.

3 Bu fabrikalar kamu fabrikaları içerisinde kapasiteleri en yüksek ve şeker üretim maliyetleri en düşük olan fabrikalardır (Turkseker AŞ, 2007).

sının ise devlette olan cüzzî hissenin özelleştirme programına alınmasına karar verir. Söz konusu fabrikaların blok satış yöntemi kullanılmak suretiyle özelleştirilmesi ve özelleştirme işlemlerinin 18 ay içerisinde tamamlanması kararının ardından, özelleştirmeye karşı mücadeleler, şeker sektörü içerisinde örgütlenmeye başlar. Bu fabrikaların, TŞFAŞ'ın elindeki en büyük üç fabrika olması nedeni⁴ ile gerek sektörün içerisinde gerekse sektör dışından tepkilerin artması sonucu özelleştirme sürecinde sonu iptale giden ertelemeler olur.

2005 yılı ortalarında, şekerin özelleştirilmesinde danışmanlık ihalesini kazanan firmalar tarafından,⁵ coğrafi bölgelerin gruplanması kıstası ile Bor, Ereğli, Ilgın ve Ankara Şeker Fabrikalarının özelleştirilmesi yönünde Özelleştirme Strateji Raporu Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na (ÖİB) sunulur. Fakat daha sonra, hükümet Ankara Şeker Fabrikası'nın değeri yüksek arsasını Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bedelsiz devredilebilir için bu fabrikayı özelleştirme programına almaz.⁶ Programa alınan üç fabrika ise Sümer Holding A.Ş.'ye devredilerek özelleştirme ihaleleri açılır.

Daha önce Kütahya ve Amasya Şeker Fabrikalarının özelleştirilmesinde özellikle Türkiye Şeker İşçileri Sendikası Genel Merkezi (Şeker-İş) tarafından hiçbir tepkinin ortaya konulmaması, bu sefer hedefte olan üç fabrika içerisinde ferdi tepkilerin gelişmesine neden olur. Özelleştirme kararının ardından, sendika içerisinde ilk tepkiler, özelleştirme karşıtı (Bor ve Ereğli Şubeleri ekseni)⁷ ve özelleştir-

4 "Türk Şeker, zarar eden fabrikaları kârlı fabrikalarla sübvansede bu fabrikaların faaliyetine imkân tanımakta ve Hazine'ye yük olmaktan korumaktadır." Kapasite ve üretim maliyetleri açısından en iyi durumdaki bu 3 fabrikanın elden çıkması durumunda, ekonomik ölçekte olmayan diğer fabrikaların üretime devam edemeyecekleri ve rekabet şanslarının hiçbir şekilde olamayacağı yaygın bir kanıdır (Taylan Kıymaz 2002. Şeker Politikalarında Yeni Yönelimler ve Türkiye'nin Konumu. İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, DPT, Ankara).

5 Bunlardan en önemlisi, dünyanın 50'den fazla ülkesinde şeker üretimi ve ticareti yapan İngiliz ED&F Man (Edward Desborough and Frederick Man) firmasının finansal kolu olan Man Group PLC'dur.

6 Şeker-İş Dergisi Sayı 104

7 Genel Merkeze karşı, özelleştirme karşıtı cepheyi oluşturmak, her iki şubede de şube yönetimlerinin ilk seçimlerinde devrilmesine neden olur. Ereğli Şube yönetimi içerisinde Genel Merkezin yanında yer alarak şube yönetiminde sekte bir yapı ortaya çıkaran Yüksel İlaslan, Ereğli şubesinin özelleştirme karşıtı mücadelesinin pasifleştirilmesinde ve şubenin kilitletmesinde aktif rol oynar. Şubat 2007 yılında yapılan şube seçimlerinde Genel Merkezin açık desteğini alarak şube seçimlerini kazanır. Bor Şubesi'nde ise, önce Genel Merkezin, şube yönetiminde sekreter olan Hazım Coşkun ve Halil İbrahim Emen ile girdiği ikili ilişkiler ile yö-

me yanlısı (İlgın Şubesi ve Şeker-İş eksenli) olarak iki karşıt eksenle ortaya çıkar.⁸

Özelleştirme karşısındaki grupta ilk çalışmalar, Şeker-İş Bor Şubesi'nin 2005 Kasım ayı başlarında kamuoyu yaratma çabaları kapsamında yaptığı seminerler, çalışma raporları, televizyon programları ve yazılı basın açıklamaları ile başladı. Özelleştirme sonrasında karşılaşılabilecek durumların izahı ve tartışılması için öğretim üyelerine ve aktivistlere programlar yaptırılarak ve çalışanların bu konuda bilgilendirilmesi için belirli aralıklarla toplantılar ve seminerler düzenlenir.

20 Ocak 2006 tarihinde, Bor Şubesi ilk ulusal basın açıklamasını Birgün Gazetesi aracılığı ile yapar. Bu basın açıklaması, ÖYK'nin ihale kararını açıklamasından yaklaşık üç ay önce yapılmış ve açıklamada Özelleştirme İdaresi'ne devredilecek Bor Şeker Fabrikası'nın durumundaki belirsizlik nedeniyle, sektörün ve yöre ekonomisinin önde gelen kuruluşlarından olan fabrikada çalışan geçici ve daimi işçilerin huzursuz bir bekleyiş içinde olduğu ele alınır. 21 Ocak 2006 ise "Özelleştirme Karşıtı" cephenin, özelleştirmenin olumsuz sonuçlarını rakamlarla halka ve esnafa anlatmak amacıyla Bor ve Niğde'de ilk bildiri dağıtım tarihidir. 24 Ocak'ta, özelleştirme konusunda gergin bekleyişin, olumsuz etkileri ve özelleştirme karşıtı davada hazırlık çalışmalarının kamuoyuna duyurulması amacıyla, Bor Şubesi tarafından Bağımsız İletişim Ağı (bianet.org), Sendika.org, Kenthaber ve Digimedya gibi web siteleriyle temasa geçilir ve bu kanallar kullanılarak belirli zamanlarda peşpeşe basın açıklamaları yapılır.

24 Ocak 2006 tarihinde Şube Başkanı Celal Tuğrul tarafından özelleştirme programında olduğu öğrenilen Bor şubesine ilk sendika şube ziyareti Erzurum Şubesi tarafından gerçekleşir. Bor ve Erzurum Şubesi, yine Birgün gazetesi aracılığı ile kamuoyunun dikkatini, aynı zamanda hem şeker fabrikası sahibi hem de 60. dönem milletvekili olan Vahit Kiler'in yayınladığı "Kaçak Şeker Raporu"na

netimde sektör bir yapı oluşturulur. Bu ilişkiler, şekerde özelleştirme karşıtı mücadelelerin merkezi olan Bor Şubesi'ni işlevsizleştirmeye ve pasifize etmeye başlar. Sosyal demokrat olarak bilinen Halil İbrahim Emen ile AKP Bor İlçe Yönetiminde bulunan Hazım Coşkun'un birlikteliği, bir taraftan şube içerisindeki birliği ortadan kaldırmış diğer taraftan mevcut başkanı özelleştirmeye ve Genel Merkeze yakın muhalif gruplar karşısında güçsüz kılmıştır. Bu sektör tutumundan sonra, özelleştirme karşıtı mücadele şube olarak değil Celal Tuğrul tarafından verilir. Bor Şeker işçilerinin %80'i, özelleştirme karşıtı mücadele eden ve dürüstlüğü ile tanıyan mevcut başkana karşı, özelleştirme ve Genel Merkez yanlısı muhalif adayları destekleyerek, fabrikada özelleştirme karşıtı dönemi sona erdirir. Her iki şubede de Genel Merkez eksenli yeni bir süreç başlamış olur.

8 Şeker-İş'in ilk basın açıklamaları ve İlgın Mitingi'nde yaptıkları konuşmalar ve İlgın Şubesi'nin açıklamaları, fabrikaların satılması ve Panko Birlik tarafından alınması yönündedir.

çeker. Yapılan açıklamada, sorunun hükümet tarafından da bilindiğinin ama çözüm getirilmek istenmediğinin altı çizilir. Kamuoyu bilgilendirme çalışmalarında bir başka önemli yazı, 29 Ocak 2006 tarihli Radikal gazetesinin pazar eki Radikal-İki'de yer bulur. Yazıda, şeker sektörünü hakim güçlerin çıkarı doğrultusunda yönlendirmek için, iç piyasa üzerinde müdahalelerin yapıldığı ve özelleştirme karşısı mücadelenin bir an önce harekete geçirilmesi gerektiği vurgulanır.

Ocak ayının sonunda Bor Şubesi, "özelleştirmeye niçin karşı olunması" gerektiğini anlatabilmek ve destek bulmak için, Bor ve Niğde ilinde sivil toplum örgütlerini ziyaret etmeye başlar. Ardından, Bor Şube Başkanı'nın kişisel gayretleri ile, özelleştirme karşısında duran cephenin özellikle de Bor Şeker Fabrikası çalışanlarının sorunlarını tartışabilmesi için internet üzerinden Niğde-Bor Şeker Platformu kurulur. Sorunların tartışılması ve bilgi paylaşımının önünün açılması açısından bu hamle son derece fayda sağlamıştır. Özellikle, konuşmaktan çekinen kişilerin yazarak kendilerini daha iyi ifade etmeleri, çalışanlar arasındaki sessizliğin de bozulmasını ve özelleştirme karşısı cephenin genişlemesini sağlamıştır. Sorunun sadece Bor ile sınırlı olmadığına farkına varan Bor şubesi, sorunu ulusal düzeyde tartışma imkânlarını araştırarak, hızla televizyon programları hazırlayarak, akademisyenlerin kamuoyunu bilgilendirmesi konusunda öncü adımlar atar.

Özelleştirme kararının öğrenilmesinin ardından, Kamu İşletmeleri Geliştirme Merkezi Kurucu Sekreterlerinden İltar Ertuğrul, fabrikaya seminer vermek için davet edilir. Fabrika içi seminerin ardından, Niğde Üniversitesi'nden Bayram Ünal ile yerel televizyon kanalında özelleştirme konusunu tartışır. Bu tartışma, fabrikayı bölge esnafının birleşerek satın alma fikrini doğmadan yok eder. Özellikle daha önceki özelleştirme örneklerine bakarak, bu konuda yanlış bir adımın atılması ve bu yönde bir propaganda yapılmasının önüne geçilmiştir. Bu çalışmaların ardından Niğde Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden Bayram Ünal'ın katılımı ile, Bor Şubesi, Küresel Ekonominin Getirdikleri ve Özelleştirme konulu bir başka seminer organize eder. Ülkemizde doğru politikaların uygulanmaması durumunda, yoksullaşma sürecinin kaçınılmaz olacağına tartışıldığı seminerde, şeker fabrikası çalışanlarının fabrikaya sahip çıkmalarının niçin gerekli olduğu ele alınır.

26 Ocak 2006 tarihinde, Şeker-İş, ÖYK kararının (2005/130) iptali ve dava sonuna kadar yürütmenin durdurulması istemi ile Danıştay'a dava açar. Bu dava Danıştay 13. Daire tarafından, "ÖYK kararının uygunluğu" gerekçesi ile reddedilir. Bu reddin ardından Şeker-İş, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na itiraz davası açar. Kurul, Bor, Ereğli ve Ilgın Fabrikalarının satışının sektördeki

dengeleri bozacağı gerekçesi ile davayı yeniden gözden geçirilmesi için, Danıştay 13. Daireye geri gönderir ve Danıştay 13. Dairesinde ikinci kez bakılan davada Şeker-İş'in talebi yine aynı gerekçelerle yerinde görülmeyle red edilir.

Hukuki yönden bir çözümün özelleştirmeyi durdurmayacağını düşünen cephe, özelleştirme karşısında durma gerekçelerini yerel ve ulusal basın yoluyla kamuoyuna duyurmaya devam eder. Çalışmaları hızla devam ederken, sektör içerisinde üç fabrikanın özelleştirilmesinin diğer birçok fabrikanın kapanması anlamına geleceği,⁹ diğer şubelerle yapılan istişarelerde gündeme getirilerek, diğer şubelerin de özelleştirme karşısında tavır geliştirmesinin önü açılır.

"İkinci dönem bildirimler" olarak isimlendirilebilecek, belirli bir toplumsal gruba yönelik bildirimler Bor, Kemerhisar, Bahçeli, Sazala ve Niğde'de planlı bir şekilde dağıtılmaya başlanır. Özellikle, esnafın, çiftçinin ve tüketicinin hedef alındığı bilgilendirme çalışmalarında, toplumsal kesimlerin farklılıkları göz önüne alınarak, farklı noktalara değinilmesi, özelleştirme karşıtı mücadelede farklı kesimlerin etkin olmasına yardımcı olur. Yine kamuoyu bilgilendirme çalışmaları ekseninde, bölgede esnafı kapı altı broşürler atarak, ve şeker işçilerinin arabalarını afişlerle donatarak, karşıt propaganda güçlendirilir. Bor Şubesi tarafından hazırlanan hane bildirimleri, işçilerin ailelerine ve komşu ailelere dağıtılarak, sadece işçilerin değil ailelerin de özelleştirme karşısında kararlı bir duruş geliştirmesi sağlanır.

15 Şubat 2006 tarihinde, CHP Niğde Milletvekili Orhan Eraslan ve Ankara milletvekili eski Türk-İş Başkanı Bayram Meral ile beraberindeki kalabalık bir milletvekili heyeti, şeker işçilerini ve ailelerini desteklemek amacı ile, Bor Şubesinin davetlisi olarak Niğde'ye gelirler ve şubenin organize ettiği toplantılara katılarak, mecliste davanın takip edilmesi sözünü verirler. CHP'nin özelleştirme programlarına karşı bir tutumu olmaması nedeniyle, bu toplantının ardından CHP tarafından herhangi somut bir adım atılmamıştır. Mecliste herhangi bir tepki görmeyen hükümet, özelleştirme programında olan fabrika bölgelerini ziyaret ederek tepkileri ölçmeye çalışır. İlk ziyaret 20 Şubat'ta Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun tarafından Ereğli bölgesine yapılır. Bu ziyarette Bakan, Şeker-İş'in hükümet yanlısı tavrına rağmen, Ereğlili işçilerin şiddetli tepkisi ile karşılaşır. Bu tepki, Ereğli Şube Yönetimi ile (Genel Merkez Yanlısı yöneticiler hariç) Şeker-İş'in arasının giderek açılmasında önemli bir başlangıç olur. 27 Şubat'da ise aynı Bakan, Bor Şeker Fabrikası ziyaretinde, işçiler tarafından cevaplayamadığı sorulara maruz kalır. Bakan'ın işçilere "soruları size birisi yazıp vermiş" diyerek tepki göstermesi ve

9 Kıymaz, 2002 a.g.e.

bakanın kullandığı verilerin yanlışlığı ve eksikliği, işçiler arasında hayal kırıklığına neden olur.

8 Mart'ta Bor Şubesi tarafından, şeker kaçakçılığını meclis gündemine taşıyan Karaman milletvekili Mevlüt Akgün'e¹⁰ bir teşekkür mektubu yazılır. Bu mektupta, Bor Şubesi'nin, Meclis'te Şeker Komisyonu kurulması talebi iletilir. Bu taleple olumlu karşılanmasına rağmen meclis gündemine uzun süre gelmez. Bu zamana kadar özelleştirme programında olan fabrikalardan İlgin hariç diğerlerini ziyaret etmeyerek bu fabrikalardaki özelleştirme karşıtı çalışmalarını soğutmaya çalışan Şeker-İş Genel Merkezi, Bor Şeker Fabrikası'ndaki huzursuzluklar ve işçilerin kendilerine sahip çıkılmadığı yönündeki tepkilerin artması üzerine işçiler tarafından 14 Mart'ta Bor Şubesi'ne çağrılır. Bu ziyaretinde, Şeker-İş Genel Merkezinin "özelleştirme karşısında büyük mücadeleler verdikleri" yönündeki yanlış beyanları işçileri de şaşırtmıştır.

Sorunun sadece Bor ile sınırlı kalmadığına dönük inanç ile Bor Şube Başkanı ve Niğde Üniversitesi üyesi iki akademisyenin öncülüğünde, özelleştirme karşıtı çalışmaların ulusal düzeye yayılmasını organize edebilmek ve ulusal düzeyde bilgi alışverişinin yapılmasını sağlamak üzere 15 Mart 2006 tarihinde Türkiye Şeker Portalı oluşturulur. Portal çok kısa sürede haber ve yazı merkezi haline gelerek, gerek Türkiye'den gerekse yurtdışından katılımlar ile düşüncelerin ve beklentilerin hükümete ulaştırılabildiği en önemli araç haline gelir. Portal üzerinden yazılar, resmi makamların da bilgi sahibi olmalarının önünü açar. Özelleştirme karşıtı mücadelenin doruğa ulaştığı ve karşı davaların Danıştay'da görüşülmesinin beklendiği dönemlerde, bu site, ilgili kurumların şeker hakkındaki gerçekleri öğrendiği önemli kaynakların başında gelir. Site kaynaklarında, Türk Şeker A.Ş., TBMM, Sanayi Bakanlığı, diğer tüm şeker fabrikalarından siteye bağlanmalarının olduğu görülür. Daha sonra, bu portal üzerinden Vekile Mektup köşesi hazırlanarak, okuyucuların vekile mektup gönderebilmesi mümkün kılınır. Bu portal ile birlikte, yaygın kullanımı olan diğer haber kanalları ve portallar üzerinden de özelleştirme karşıtı fikir ve düşüncelerin yazılmasına devam edilir.

Bor şubesinin öncülüğünde, ayrıca, ulusal gazetelerde köşe yazarlarının ihtiyacı olan bilgi ve belgelerin temini ve karşıt iddiaların takip edilebilmesi için medya takip grubu fiili anlamda çalışır ve özelleştirme yanlılarının ortaya attıkları iddialar, aynı kanallardan hızla cevaplanır. Bu uygulamada özellikle hükümet üyesi milletvekillerinin ileri sürdükleri iddiaların asılsızlığı üzerine farklı yerelerde

10 Mevlüt Akgün, daha sonra kendi soru önergesini takip etmemiş ve sorunun çözümü için herhangi bir çaba göstermemiştir.

çok sayıda yazı yayınlanması veya görüş verilmesi sağlanır.

Özelleştirme Karşıtı Platform'un sağlamlaştırılıp geliştirilmesi ve ortak kamu kararının ortaya konulabilmesi için Bor Şubesi tarafından Mart ayı ortalarında Bor Şeker Kurultayı yapılması kararı alınır. Bor Şubesi'nin organizasyonu ve Niğde Ziraat Odaları Birliği ve Ulusal Kanal'ın katkıları ile Kurultay hazırlıkları başlar. Ulusal Kanal'ın katılımcı olması Şeker-İş Genel Merkezi tarafından sorun olarak ortaya konulur. Aynı sorun bölgede etkin olan milliyetçi ve sol kesimlerce de seslendirilir. Dolayısı ile bu organizasyon, sadece Şeker-İş Genel Merkezi'nin değil, bölgede siyaset yapan milliyetçi ve sol grupların da Bor Şeker-İş Şubesi başkanına tavır alınmasına neden olur. Kurultaya tüm siyasi partilerin ve sivil toplum örgütlerinin katılımının sağlanması amacıyla, yerel ziyaretler başlatılır ve basına her aşamada bilgi verilir. Kurultaya daveti kabul eden tek siyasi parti başkanı İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in katılımı hükümette ve daveti kabul etmeyen milliyetçi ve sol partiler arasında çok büyük sıkıntılar yaratır. Kurultay özelleştirme karşıtı sendikal mücadelede çok etkili olmuştur. Bu zamana kadar Şeker-İş tarihinde böyle bir kurultay yapılamamıştır. Öte yandan, şekerde özelleştirme karşıtı cephenin de organize ettiği ilk ve tek kurultaydır.

Kurultay öncesinde Bor Şeker Fabrikası işçileri, Şube Başkanı'nın inisiyatifi ile 15 Mart'ta Ulusal Kanal televizyonunda yayınlanan "Emek Dünyası" programına katılır. Sorunun Türkiye sorunu olduğu tartışılan programda, işçiler özelleştirme karşısında tepkilerini dile getirir. Bu program Şeker-İş Genel Merkezi tarafından, Ulusal Kanal aracılığı ile İşçi Partisi'ne yakınlaşma olarak görülür ve tepki alır.¹¹ Daha sonra yine Ulusal Kanal'da Bor Şube Başkanı Celal Tuğrul bir program düzenleyerek, Bor Şeker Fabrikası'na sahip çıkmanın ülke şeker sektörüne sahip çıkmak anlamına geldiğinin altını çizerek ve kamuoyunu bu soruna sahip çıkmaya çağırır.

20 Mart'ta bölge pancar ekicilerinin ve şeker çalışanlarının sorunlarının kamuoyuna iletilmesi amacıyla Bor Şubesi, Aksaray basınında yazılı ve sözlü basın açıklamaları yayınlar. Bu bildirimlerde, kâr eden fabrikaların özelleştirilmesinin, sektördeki sorunları daha da kronikleştireceği tartışılır. Fakat, Aksaray'da yeni fabrika yapılması, kamuoyunda yanlış beklentilerin ortaya çıkmasına neden olur. Özellikle, daha fazla pancar ekileceği yönünde, hükümet milletvekilleri aracılığı ile yanlış bilgi kamuoyuna aktarılır ve özelleştirme karşıtı cephenin önü alınmaya

11 Ulusal Kanal, şeker sektöründeki özelleştirme karşıtı haber ve programları gündeme getiren ve ulusal düzeyde yayın yapabilen bir kanal olduğu için, bu programlara katılım olmuştur. Daha sonra ART ile de Bor Şubesi program yapmıştır.

çalışılır. 23 Mart tarihinde, Afyon Şube Başkanı Şükrü Balık, özelleştirme karşıtı mücadele içerisinde olan Bor Şubesi'ne destek ziyaretinde bulunur. Özelleştirmeler ile birlikte tüm Türkiye ekonomisinin de zarar göreceğinin altını çizen Şükrü Balık, şeker sanayiinin Türkiye ekonomisi için vazgeçilmez önemde olduğunu belirterek, herkesin bu ekonomiye sahip çıkması gerektiğini söyler.

25 Mart tarihinde Eğitim-Sen Niğde Şubesi tarafından, "Kamunun Yeniden Yapılandırılması, Özelleştirme ve Emperyalizm" Konulu Panel, Niğde il Kültür Merkezinde düzenlenerek, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden Doç. Dr. Fuat ERCAN ve Mersin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Yüksel AKKAYA panelist olarak özelleştirmeyi ele alırlar. Bu panel, şeker içerisinde gelişen özelleştirme karşıtı cephenin savunduğu düşüncelerin kamuoyunda daha da yayılmasını sağlamıştır.

13 Nisan 2006 tarihinde ÖİB tarafından, Bor, Ereğli ve Ilgın Fabrikalarının blok satışı için teklif verme ihalesi kararı açıklanır. Kararın hemen ardından özelleştirme yanlısı olarak tavır alan Şeker-İş Ilgın Şubesi ile birlikte Akşehir ve Ilgın Pancar Ekicileri Kooperatifinin öncülüğünde, fabrikaların blok olarak değil tek tek satılmasını talep eden bir imza dilekçesi toplanmaya başlanır.¹² Özelleştirme yönünden Hükümetin de elini güçlendiren bu imzalar, Panko Birliğin Ilgın fabrikasını satın almayı istemesine paralel olarak hükümete sunulur. Hükümet tarafından beklenen ve hemen kabul edilen bu talep, Panko Birliğin Konya grubunun Ilgın ve Ereğli için ayrı ayrı teklif vermesini ekonomik ölçek yönünden olanaklı kılar. Özelleştirme yanlısı olan bu tutum, özellikle Bor ve Ereğli'de işçiler ve halk arasında büyük sıkıntı yaratırken, özelleştirme karşıtı mücadeleyi diğer şubelerde de sekteye uğratar. Blok satışın ortadan kaldırılması yönündeki bu çabalar, bir taraftan özelleştirme karşıtı cephenin elini zora sokarken, diğer taraftan Konya bölgesi çiftçisi ile diğer bölge çiftçileri arasında Panko Birliğin fiili olarak geliştirdiği ayrımcılığı tartışmalı bir şekilde gündeme getirir. Bu üç fabrikanın özelleştirilmesinin, sektördeki diğer fabrikaların kapanmasına neden olacağını bile bile Panko Birliğin böyle bir uygulamaya gitmesi, bir yandan Şeker-İş şubelerinin mücadelesini zayıflatırken, öte yandan ülkenin diğer bölgelerinde, özellikle de kapanacak fabrikaların olduğu bölgelerde pancar tarımı ile uğraşan çiftçileri kendi kaderine terk edilmelerine yol açmaktadır. Konya grubunun, "sadece ve sadece kendi çıkarları için Türkiye pancar çiftçisinin sonunu hazırladığı" üzerine tartışmalar ve hesaplaşmalar basına yansır.¹³

12 Ilgın Şube Başkanı aynı zamanda kendi bölgesindeki Pancar Kooperatifi yönetimindedir.

13 Bu kavga Panko Birlik içerisinde PANDER'in kurulmasında temel alınan prensipleri de des-

Bor Şube Başkanı Celal Tuğrul, 15 Nisan 2006 tarihinde, Ulusal Kanal'a çıkar. Özalde Bor ve yöresinin genelde de Türkiye'nin özelleştirme ile neler kaybedeceğini, sektörün Bor ve Türkiye için ne anlama geldiğini, niçin en önemli üç fabrikanın satılmaya çalışıldığını ve bunun ardından geriye kalan fabrikaların akıbetlerinin neler olacağını gündeme getirir. Bilirkişilerin ileri sürdükleri fikirleri kamuoyuna aktarmaya çalışır. Özellikle sektörde beklenildiğinin aksine arz-talep dengesinin bozulacağı, sektörün istikrarlı büyümeyeceği, üretimde devamlılığın sağlanamayacağı, rekabet gücünün azalacağı, pancar üreticilerin ve sektör çalışanlarının mağdur edileceği ve tüketiciler açısından da fiyat istikrarının sağlanmayacağıın altını çizerek.¹⁴

İhale sürecinin başlamasının ardından şubelerde yapılan eylemlerin baskısı ile, 16-17 Nisan 2006 tarihinde Şeker-İş Sendikası Başkanlar Kurulunun toplantısı yapılır. Toplantıda, şubelerin isteği, şubelerin eylemlere bir an önce başlaması ve eylemlerin bölgesel olarak desteklenmesi ve nihai eylemin Ankara'da yapılması yönündedir. Daha önceki açıklamalarında özelleştirme yanlısı tavır koyan Şeker-İş Sendikası, son Başkanlar Kurulu toplantısında, hükümete karşı eylem yapmaya yanaşmayan bir tavır sergiler. Sendika Şube Başkanlarının baskısı ile, eyleme tamam diyen Genel Merkez, önce "her şube, kendi fabrikasında eylem yapsın" diyerek, hükümetin rahatsız olacağı "bölgesel eylem" fikrinden şubeleri vazgeçirmek için uğraşır. Şube baskılarına dayanamayan Genel Merkez, sonunda, her fabrikanın olduğu ilde, bölgesel eylemlerin zorunlu olduğunu dolayısı ile bir ilde yapılan eylemin diğer illerden işçiler ile takviye edilmesi gerektiğinin altını çizerek **28 ilde Sürekli Eylem Kararını** alır. 28 ilde sürekli eylem kararının ardından Şeker-İş, mitinglerde okunulmak üzere bir bildiri yayımlar. Bu bildiride, özelleştirme karşıtı bir mesajdan daha çok, sektörde uygulanmak istenen **özelleştirme programının yanlışlığının** altı çizilir. Özelleştirmenin sorunsuz yapılmasını, mülkiyet hakkı devrinden vazgeçilerek, işletme hakkı devrinin yapılmasına bağlayan Şeker-İş, kendi içinde çelişki yaratan "on sene şeker üretim zorunluluğu" talebini gündeme getirir.¹⁵ İstihdamın korunması ve fabrikaların modernizasyonu

tekmektedir. Panko Birlik Başkanı ve Konya Şeker Fabrikası temsilcisinin Türkiye'de şeker kotalarını belirleyen Şeker Kurulu'nda olması ve kendi çıkarlarına şeker kotasına lehte oy vermeleri, şeker sektörünün zararına da olsa hükümetle birlikte hareket etmelerinin en önemli gerekçelerinden biri olarak görülebilir.

14 Bu tartışmalar, Kıymaz'ın DPT uzmanlık tezinde ele aldığı şeker analizinde detayları ile mevcuttur.

15 Burayı alacak kuruluşların hükümetten beklentileri de bu yöndedir: Üretilen şekerin satılma ve yüksek fiyatın korunma garantisi.

talebinin yerine getirilmesi durumunda ise özelleştirmelerin kabul edilebileceği yönünde bir eğilimi ortaya koyan bildiri, özelleştirme karşıtı söylem geliştiren şubeleri zora sokar. 18 Nisan 2007 tarihinde Şeker-İş Başkanlar Kurulu'nda alınan eylem kararı, Başkanlar Kurulu'nun tavsiyesi ile, Türk-İş Genel Merkez binasında düzenlenen basın açıklaması ile kamuoyuna duyurulur ve burada tüm şube başkanları ile birlikte, Ankara Şeker Fabrikası çalışanlarının bir kısmının da hazır bulunduğu bir eylem düzenlenir. Sadece Şeker-İş üyesi olan bir grup işçi, Türk Şeker Fabrikaları A.Ş. önünde ve daha sonra Türk-İş önünde toplanarak sloganlar atarak yürüyüş yaparlar.

18 Nisan 2006 tarihinde Şeker-İş Şube başkanlarından Afyon Şube Başkanı Şükrü Balık, Ağrı Şube Başkanı Fevzi Şengül, Bor Şube Başkanı Celal Tuğrul, Ereğli Şube Başkanı Salim Filiz ve Erzurum Şube Başkanı Metin Keskin, özelleştirme ile ortaya çıkacak yıkımı kamuoyuna anlatmak için Ulusal Kanal'da bir programa katılırlar. Bu programa katılım da Şeker-İş'te olumlu karşılanmaz.

25 Nisan'da Afyon Şube Başkanı, bir basın açıklaması yaparak, hükümetin, kendilerine eylemlere başvurmaktan başka bir tercih bırakmadıklarını açıklar. Daha sonra, peşpeşe eylemler zinciri başlar. 26 Nisan 2006 tarihinde, Ereğli Şeker Fabrikasının özelleştirilmesine tepki olarak Ereğli şubesi, çalışanlarla birlikte toplu olarak viziteye çıkar. Fabrika önünde toplanan çalışanlar, yol boyunca sloganlar atarak ve pankartlar taşıyarak ilçe merkezine yürürler. Şube başkanı tarafından yapılan konuşmada, IMF baskıları ve ABD esareti sonucu satılmak istenildiklerinin ve sektörün batağa sürükleneceğinin altı çizilerek, kamuoyunun dikkati şekerin özelleştirilmesine çekilmeye çalışılır. Daha sonra, sendika şubesince yemekhanede bilgilendirme toplantıları başlatılır.

Bir aylık bir hazırlık evresinden sonra 30 Nisan 2006 tarihinde Niğde Bor İlçesinde Bor şubesinin çalışmaları ile Türkiye'de özelleştirmeye karşı olan ilk kurultay, **Bor Şeker Kurultayı**, düzenlenir. Kurultay'a şeker fabrikası çalışanlarının yanı sıra, il, ilçe ve köylerden gelenler, akademisyenler, siyasi parti başkan ve temsilcileri ve civar illerden gelen şeker işçileri katılır. Hükümetin şeker politikalarının, bu ülkenin temel çıkarlarına ters düştüğünü söyleyen Bor Şube Başkanı Celal Tuğrul, bu politikaların ülke çıkarını zedelediğini ve ülkeyi uluslararası alanda bağımlı hale getireceğini söyleyerek eylemsel birliktelik çağrısını yeniler ve, miting çalışmalarına başladıklarını bildirir. Bu kurultaya ülke ve bölge pancar üretici birliklerinden hiçbir temsilcinin katılmaması ve Genel Merkez'in Ereğli İşçileri tarafından protesto edilmesi dikkat çekicidir.

Bor Şeker Kurultayı, Türkiye'de tüm kamuoyunun dikkatini şeker üzerine çek-

mede çok etkili olur. Kurultaya olumlu cevap vererek katılan tek siyasi parti başkanı¹⁶ olan İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in katılımı ve konuşması hem kendilerini milliyetçi olarak lanse eden siyasi gruplarda ve hükümet cephesinde, hem de Seker-İş Genel Merkezi'nde çok büyük rahatsızlık yaratır. Daha sonra hükümet, tüm şeker fabrikalarına bir bildiri göndererek, "sendikayı "amacı belli olmayan siyasilere alet olmakla" suçlar. Bu Kurultay'ın sonunda yayınlanan ortak bildiri, hükümetten olan beklentilerin derli toplu ve kararlı bir şekilde seslendirilmesini sağlamıştır. Kurultay Bildirisi,¹⁷ şeker fabrikaları özelleştirmelerinin ulusal bir sorun teşkil ettiğine yönelik vurgular içerir. Şeker fabrikaları özelleştirilerek şeker piyasasında devletin rolü tamamıyla sone erdirilirse, piyasa hakimiyeti altında halkın daha da perişan olacağına altının çizildiği bildiri, gerek yerel basında gerekse ulusal basında büyük etki yaratır. Daha sonra Doğu Perinçek'in yerel televizyon kanalına konuk olarak katılımı ile konunun yeniden ele alınması, kamuoyunun tüm dikkatlerini özelleştirme üzerine çekme de yardımcı olur. Konuşmalar etrafında Kurultay, sadece Bor, Ilgın ve Ereğli Fabrikalarının değil tüm kamu kurum ve kuruluşlarının, eğitim ve sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesine tümüyle karşı bir tavır geliştirmiştir. Bu vurgu, Niğde Üniversitesi'nden Bayram Ünal ve OD-TÜ Öğretim Görevlisi Yıldırım Koç'un konuşmalarında ele alınır. Hükümet tarafından daha sonra "bilinmeyen mecralardan medet umma" ile suçlanacak olan ortak tavır, tüm halkı, "vatanın refah ve mutluluğu için bir araya gelmeye ve uluslararası sermayeye karşı mücadeleye" çağırmıştır.

Bu yaygın mücadeleler ve farklı milliyetçi bakışların gelişmesi¹⁸ karşısında, AKP MKYK kararı alarak, Şeker-İş Sendikası ile temasa geçmek üzere bir heyet oluşturur.¹⁹ Daha sonra bu heyetin içerisine, Maliye ve Sanayi ve Ticaret Bakanları ile ÖİB'da dahil edilir. Hükümet, Şeker-İş Sendikası ile 2 Mayıs tarihinde ilk görüşmesini yapar. Eylemlerden vazgeçilmesi beklentisi sendikaya iletilirken, Hükümet, sendika yöneticileri ile Türk Şeker A.Ş. yöneticilerinin sektörel analiz çalışması için bir komisyon kurulmasını kabul eder.²⁰ Hükümet ile yapılan görüşmeler

16 Kurultay'a Saadet Partisinin Niğde İl Başkanı Osman Öke de katılır. Osman Öke, Şeker Mi-tingine de katılmıştır.

17 Şeker-İş Genel Merkezi bu bildiriye kerhen imzalamıştır. Zira bildiride verilen mesajlar, Genel Merkezin özelleştirme yanlısı verdiği mesajlarla taban tabana zıttır.

18 Kurultay sonrası, bu zamana kadar sosyalist olarak bilinen ve halk arasında tepki ile karşılanan Perinçek'in son dönemde geliştirdiği milliyetçiliğin, işçiler arasında kabul edilmesi buna örnek olarak gösterilebilir.

19 Bu görüşmeler, yerelden kaynaklanan tepkilerin dindirilmesine dönük olarak ortaya çıkar.

20 Bu komisyonun kurulması, hükümetin "zaman öldürme ve özelleştirme karşıtı mücadeleyi sonuçta çabasıdan" öteye gitmemiştir.

öne sürülerek, Şeker-İş, 9 Mayıs olan komisyon çalışma tarihine kadar yapılması planlanan bazı şube eylemlerini iptal eder.²¹ Özellikle kapatılacak olan fabrikalar arasında görülen Malatya ve Çarşamba gibi fabrikalarda eylemlerin iptal edilmesi, özelleştirme karşısında mücadelede kendisine bir yer bulamamış ve sendika Genel Merkez kararı ile alınan "28 İlde Sürekli Eylem"i sekteye uğratmıştır.

3 Mayıs tarihinde Demokratik Sol Parti Başkan Yardımcısı Hasan Macit²² ve bir heyet, Bor Şubesi'ni ve fabrika çalışanlarını ziyarete gider. Macit, açıklamalarında kâr eden Bor, İlgin ve Ereğli şeker fabrikalarının satılmasının, diğer kamu şeker fabrikalarının da kapanmasına neden olacağını belirtilerek DSP olarak işçilere desteklerini basın açıklaması ile kamuoyuna duyurur.

4 Mayıs'ta, Özelleştirme İdaresi temsilcilerinin özelleştirilecek fabrikalarda (Bor'da) başlattığı "Özelleştirme Sosyal Destek Projesi" tanıtımı, başlar başlamaz Bor Şeker Fabrikası'nda işçilerin protestoları ile engellenir. Özelleştirme sonrası işsiz kalan işçilere yapılacak geçici yardımlarla ilgili olan proje, işçilerin tepkisini çeker, ve kalabalık salondan sloganlar eşliğinde ayrılır. Bor Şube Başkanı Celal Tuğrul, "bizim Sosyal Destek Projesi'ne ihtiyacımız yok, bizim işimiz var ve işimize sahip çıkıyoruz; üretmeye devam etmek istiyoruz" şeklinde basın açıklaması verir. Karşıt mücadelelerin baskısı altında geri adam atan hükümet, bir gün sonra 4 Mayıs 2006 tarihinde yazılı bir açıklama ile, 31 Mayıs 2006 tarihine kadar geçerli olan teklif verme süresini 30 Haziran 2006 tarihine erteler. Bu sonucu, Türkiye tarihinde bir ilk olarak gören Şeker-İş Genel Merkezi, "amansız mücadelelerinin başarıya ulaştığı" yönünde açıklamalar yaparak, Genel Merkez olarak özverili çalışmalarının sayesinde özelleştirmeyi ertelettiklerini ileri sürerek sendika şubelerine faks çeker. Bu kararın, şubelerce meydanlarda yapılan mücadeleler ve kamuoyu çalışmaları ile kazanıldığına ama geçici olduğunun altını çizen Bor Şubesi ise ortada sevinilecek bir durumun olmadığı, tam aksine daha yoğun bir mücadele dönemine girildiğinin altını çizerek eylemlerin yaygınlaştırılması gerektiğini gündeme getirir. Bu vurgu Şeker-İş'i yeniden sıkıntılı bir sürece sokar. Zira "özelleştirme karşısında yoğun mücadele verdiği" yönünde bir atmosfer yaratmıştır.

6 Mayıs'ta, üç ayrı şube miting düzenler. Kastamonu Şubesi'nin düzenlediği, "Şeker Özelleştirmelerine Tepki" mitinginde, Kışla Parkından Nasrullah Meydanına yürüyen kalabalık, çiftçi ve esnafın da desteği ile hükümete tepkilerini

21 Şeker-İş Dergisi Sayı 104

22 Hasan Macit aynı zamanda gazete köşesinden şekerde özelleştirmenin sakıncaları üzerine dizi yazılar yazar.

gösterir. Bu mitingde konuşma yapan Kastamonu Şube Başkanı Hamdi Kaya, fabrikalarının gerçek sahiplerinin çiftçiler olduğunu ve bu fabrikanın ve tesislerin çiftçiye verilmesi gerektiğini söyleyerek, “özelleştirme karşısında olmadıklarını” ve fabrikalarının özelleştirilmesinde seçici olacaklarının mesajını verir. Susurluk Şubesi tarafından organize edilen “Şeker Fabrikaları Kapatılmaz” mitinginde ise, işçilerin yanı sıra diğer sendika temsilcileri, siyasi parti temsilcileri ve çiftçiler, mezarlık önünden Cumhuriyet Meydanı’na doğru yürürler. Uşak Şubesi’nce düzenlenen “Nuri Şeker Uşak Şeker Fabrikasının Kapatılmasına Tepki” mitinginde ise, fabrika önünden İstasyon Meydanı’na kadar yürüyen işçi, çiftçi ve esnaf, hükümetin politikasının yanlışlığına vurgu yaparlar.

9 Mayıs 2006 tarihinde yapılan Ilgın Şubesi’nin organize ettiği “Pancarımıza ve Şekerimize Sahip Çıkalım” mitingi, daha çok Panko Birlik lehine konuşma ve önerilerin yapıldığı bir mitinge dönüşür. Özellikle Şeker-İş Sendikası Genel Başkanı İsa Gök’ün yaptığı konuşma, özelleştirme karşıtı olduğu sanılan mitinge katılan işçiler arasında hayal kırıklığına neden olur. Fabrikalarının özelleştirilmesi ve bu fabrikanın Konya Grubu olarak bilinen ve bugün Panko Birliğin Yönetiminde bulunan Konya, Eskişehir, Akşehir, Ilgın ve Civarı Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatiflerinin alması yönünde konuşmalar yapılmıştır. Şeker-İş Genel Merkezi, Panko Birliğin taşeronu olarak, Panko Birliğin tepki çekmekten korktuğu için söyleyemediklerini, tabana empoze etme görevini yerine getirir.²³ Mitinge katılanlar arasında Ilgın işçilerinin yanı sıra bölge fabrikalardan gelen işçiler, çiftçiler ve siyasi partilerin temsilcileri bulunmaktadır. Aynı gün, Erciş Şubesi tarafından “Fabrikana Sahip Çık” mitingi düzenlenmiş, Dalan Caddesi’nde toplanan kalabalığa Saadet Partisi başkanlık düzeyinde katılmış, diğer sivil toplum örgütleri ve sendikalar şeker işçisine desteklerini göstermişlerdir.

Bir gün sonra, özelleştirme karşıtı tutumuyla dikkat çeken mitinglerden bir diğeri Ağrı Şubesi tarafından organize edilir. Fabrika çalışanlarının ve Ağrı halkının da katılımı ile Saat Kulesi önünden başlayan mitinge, siyasi grup temsilcileri ve sivil toplum örgütleri de destek verir. “Bu saatten sonra Ağrı ilinin satılacak bir karış toprağı dahi olmadığı” temasının işlendiği mitingde, özelleştirme sonrası Ağrı ilinin ekonomik gücünün yarısından fazlasının yok olacağı gündeme getirilir. Aynı gün, Bor Şubesi, fabrika yönetiminin Ilgın mitingine katılan işçileri ücret-

23 Pancar üretimini sekteye uğratan Nişasta Bazlı Şeker (NBS) üretiminin Bakanlar Kurulu Kararları ile %50 artırılması sürecini de mahkemeye taşıyan Şeker-İş Sendikasıdır. Konunun asıl muhatabı olan Panko Birlik, hükümet ile olan ilişkilerini bozma tehlikesi ile asli işlevi olan pancar üreticilerini koruma görevini Şeker-İş’e yaptırmaktadır.

siz izinli sayarak özelleştirme karşısındaki direnci kırmaya dönük cezasına tepki olarak fabrika içerisinde tüm işçileri ile birlikte oturma eylemi düzenler. Fabrika içerisinde kalan bu eylem, fabrika müdürünün inisiyatifi ile sona erdirilir. Bu olayların ardından çalışanların ruh halinin yıprandığı gerekçesi ile Bor Şubesi "toplu viziteye çıkma eylemi" düzenler. Fabrika içinde yükselen bu hareketlilik, Şeker-İş Genel Merkezi ve hükümet tarafından da yakından izlenmektedir.

AKP hükümeti, eylemleri yumuşatma beklentisi ile kurduğu milletvekili heyetini, 10 Mayıs tarihinde Türk-İş, Türk Şeker A.Ş. ve ÖİB'nin hazır olduğu bir toplantıda Şeker-İş ile görüşmeye gönderir. Bu toplantıda istenilenin elde edilememesi nedeniyle hükümet, Türk Şeker A.Ş. Genel Müdürlüğü düzeyinde ikinci, Maliye Bakanlığı Başkanlığında da üçüncü toplantıyı yapar. Bu toplantılar, hükümetin isteği doğrultusunda yeni milletvekillerinin katılımı ile yeniden kurulan bir komisyona havale edilerek, özelleştirme karşısı mücadelenin nabzı kontrol edilmeye çalışılır.

11 Mayıs 2006'da, Yozgat Şubesi "Pancar Kotaları Düşürülmemeli ve Fabrikalar Kapatılmamalı" temalı mitingi düzenler. Sorgun Cumhuriyet Caddesi Eski Belediye Meydanı'nda işçi, çiftçi ve esnafın katılımı ile yapılan mitinge Bor dahil civar bölgelerden şubeler destek verir. Bir gün sonra, özel bir fabrika olan Kütahya Fabrikası çalışanları, "Özelleştirmeye Karşı Tepki" adıyla bir miting düzenleyerek, şeker fabrikası önünden belediye önüne kadar bir yürüyüş düzenlerler. Bu mitingde, özelleştirme karşısı duruştan daha çok, şekere ve dolayısı ile pancara konulan kotaların kaldırılması yönünde talepler dile getirilir. Aynı gün, özelleştirme karşısında olan Çorum Şubesi, İnönü Caddesi boyunca yürüyüş ile Abide Kavşağında bir miting düzenler. Burada, özelleştirmenin tamamı ile önüne geçilmesi gerektiğinin altı çizilir. 12 Mayıs'ta Erzincan Şubesi de "Şeker Fabrikalarının Özelleştirilmesine Tepki Mitingi" düzenleyerek, Cumhuriyet Meydanında çiftçi ve sivil toplum üyelerinin de katılımı ile hükümetin özelleştirme politikalarına tepki gösterir. Burada, üç fabrikanın özelleştirmesi iptal edilene kadar eylemlere devam edileceği mesajı verilir. Erzincan Pancar Ekiciler Kooperatifi de mitingde destek verir.

13 Mayıs 2006 günü, dört şubenin ayrı ayrı bölgelerde organize ettiği mitinglerle geçer. Bunlardan birisi, Kars Şubesi'nin düzenlediği "Yanlış Özelleştirmeye" karşı olunduğu mesajı verilen mitingdir. Cumhuriyet Meydanı'nda yapılan mitingde, konuşmalar daha çok, "hatalı özelleştirme programlarının karşısında" bir anlayışla yapılır. Aynı gün, Alpullu Şubesi'nin organize ettiği mitinge işçilerin yanı sıra, çiftçiler, sivil toplum örgütleri ve siyasi parti temsilcileri katılır. Fabrika-

dan Barış Meydanı'na kadar yürüyüşün ardından, konuşma yapan şube başkanının hedefinde, yanlış özelleştirme politikaları vardır. Diğer eylem ise Kırşehir Temsilciliği tarafından Ahi Parkı'nda organize edilen "Şeker Fabrikalarının Kapatılmasına ve Pancar Kotalarının Düşürülmesine Tepki" mitingidir ve işçilerin yanı sıra halkın, çiftçinin ve eski siyasilerin mitingde yer alması dikkat çekicidir. Aynı gün yapılan diğer bir miting, Afyon Şubesi tarafından Demiryalayan Türbesi önünden başlayarak Uzun Çarşı girişine kadar uzanan bir yürüyüşün ardından yapılan mitingdir. Mitinge geniş bir sivil toplum örgütü grubunun katılımı dikkat çekicidir. Ayrıca bu mitingde, bölge Pancar Ekiciler Birliği'nin katılımı ise miting-i güçlendirir. Şube başkanı, şekerin stratejik bir ürün olduğunun altını çizerek, hükümetin şeker sektörüne yaklaşımının yanlışlığına vurgu yapar. Yine bu tarihte yapılan mitinglerden bir diğeri, Amasya Pancar Ekicileri Kooperatifi'ne ait Amasya Şeker Fabrikası'nda yapılır. "Şeker Pancarı Üretimi ve Pancar Şekeri Tehlikede" miting-i işçi ve çiftçilerin Künc köprüsünden başlayarak, Yavuz Selim Meydanı'na kadar yürüyüşü ile başlar. Yapılan konuşmada şube başkanı, sektörün tehlikede olduğunun altını çizer.

16 Mayıs 2006 tarihinde Bor Şubesi'nce önce "Pancar ve Şeker Yürüyüşü" organize edilir. Bu yürüyüşe katılmak isteyen bazı şubelere, Genel Merkez'in katılma izni vermemesi yönünde gelen bilgiler, Genel Merkez'in amacını ve tavrını daha görünür kılar. Merkez kararına uymayan birçok şeker işçisinin yanı sıra, bölge çiftçisi, esnafı ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile Yeni Mahalle Mezarlık mevkiinden başlayarak yaklaşık 3 kilometrelik bir yürüyüş ile Bor Eski Hükümet Meydanında "Pancar ve Şeker Mitingi" düzenlenir. Bor Şubesi Başkanı Celal Tuğrul, uluslararası şirketlerin istekleri doğrultusunda hareket eden bir hükümet ve bu hükümetlerle kol kola flörtler ile karşı karşıya olduklarını ve ulusal denilen herşeyin yeniden tanımlanarak birlikte savunulması gerektiğinin altını çizer.

Şeker-İş şubelerinin kararlı eylemleri karşısında Sanayi Bakanlığı bir açıklama yapmak zorunda kalır. Bakan Ali Coşkun imzası ile fabrika müdürlüklerine gönderilen ve işçilerin görebileceği yerlere asılması istenilen faks mesajında, "özelleştirme kapsamına alınmak, özelleştirme programına alınmış olmak anlamına gelmiyor" denilerek, özelleştirme sürecinde iptalin ilk sinyali verilir. Bakanlığın faksında ileri sürülen iddialar arasında Şeker-İş Sendikası şubelerinin anlaşılabilir tavır içerisinde olduğu, eylemlerinde doğruyu yansıtmayan bilgiler kullanıldığı, siyasi partilere yan çıkıldığı veya siyasi gruplara malzeme bulunduğu, kötü maksad taşıdıkları, özelleştirme olursa hiç kimsenin işsiz kalmayacağı, ve bir takım kişilerin hayal ürünü konuşmalarda buldukları ileri sürülür. Şeker-İş Bor

Şubesi Başkanı Celal Tuğrul tarafından bir gün sonra cevaben yayınlanan bildiri-
ride, bakanlığın konuyu teknik bir kargaşaya sürükleyip kafaları karıştırmak istediğini belirterek, bakanlığın bildirisinde ileri sürülen ithamları cevaplayarak, Türk Şeker AŞ'ye geri dönene kadar mücadele edeceklerinin altını çizer.

Özelleştirme karşıtı mücadelenin hızla yayılmasının ardından, Ilgın mitinginde yanlış mesaj verildiğine inanan Ilgın Şeker Fabrikası çalışanları, Şeyh Bedrettin Kolektifi ile birlikte ortak çalışma yaparak, 24 Mayıs 2006 tarihinde Ilgın Kültür Merkezi Sinema Salonunda özelleştirme karşıtları film şenliği düzenler. 25 Mayıs'ta Petrol İş Sendikası Ankara Şubesi Başkanı Mustafa Özgen, şekerin özelleştirilmesi başta olmak üzere tüm özelleştirmelere karşı mücadele edilmesi gerektiğini bir basın açıklaması ile duyurur. Bir gün sonra Erzurum Şubesi, "Fabrikana Sahip Çık" mitingini organize ederek, işçi, çiftçi, ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile, hükümetin sektörü korumasız bıraktığının altını çizer. Özelleştirme karşısında net bir duruşun olduğu Erzurum mitinginde, şube başkanı, hükümetin sektörü desteklemediği gibi, altını oyduğunu gündeme getirir. Bir gün sonra Burdur Şubesi, fabrika önünden başlayarak, Cumhuriyet Meydanı'nda sona eren bir miting düzenler. Mitingde, özelleştirme politikalarının yanlışlığı ve ilkesiz özelleştirmelerin altı çizilir. Aynı gün, bir başka miting Eskişehir Şubesi tarafından düzenlenir. Ordupazarı Meydanı'nda yapılan miting, en fazla katılımın olduğu mitinglerden birisi olur. Bu mitinge, fabrikanın özelleştirilmesi gündemde yokken, fabrikayı almayı istediklerini basın yolu ile hükümete bildiren Eskişehir Pancar Ekicileri Kooperatifi de katılır.²⁴ Konuşmalar, fabrikanın özelleştirme kapsamında çıkarılması, bu olmuyor ise, şartların daha uygun hale getirilmesi yönündedir.

27 Mayıs 2006 tarihinde, "Ereğli Şeker Fabrikasının Özelleştirilmesine Hayır" mitingini düzenlenir. Ereğli çalışanlarının yanısıra, ilçe esnafı, meslek odaları, sendikalar, çiftçiler, siyasi parti temsilcileri ve sivil toplum örgütlerinin yanısıra Bor ve Eskişehir gibi civar fabrikalardan çok kalabalık işçi gruplarının katılımı ile eylem, Atatürk anıtı önünden başlayarak uzun bir yürüyüşü takiben, gar meydanında miting dönüşür. Bu mitingde bölge siyasi partileri ve sivil toplum örgütleri de katılımcı ve destekleyici olarak katılır. Bu eylemden rahatsız olan hükümetin vekillerinin Ereğli Şeker Fabrikası'nda vermek istedikleri İftişare Yemeği, 29 Mayıs 2006 tarihinde fabrika çalışanları tarafından sloganlarla ve pankartlarla protes-

24 Özelleştirme programında olmayan bu fabrikanın Eskişehir'li iş adamlarına satılması yönündeki mikro milliyetçiliğe, MHP İl Başkanlığı da bir basın açıklaması ile daha sonra katılır. Bu konudaki özelleştirme karşıtı cephenin düşüncesi www.turkseker.org adresinden Milliyetçi Yanılgı başlığı ile verilir.

to edilir. Protestoların yapılacağını önceden duyan vekiller yemeğe katılmazken, AKP İlçe Başkanı ve Belediye Başkanı yemek yemeden fabrikadan ayrılmak zorunda kalır. Yemeğe katılmak için gelen AKP'lilerin yol boyunca kendilerini protesto eden işçilere sözlü sataşmasından dolayı kısa süreli bir tartışma ve arbede yaşanır.

7 Haziran 2006'da İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek, Sanayi Bakanını Ali Coşkun'u ziyaret ederek, şeker fabrikalarının özelleştirilmesi kararından vazgeçilmesi talebini bir dosya ile iletir. Malatya İnönü Üniversitesi'nde 13-16 Haziran tarihleri arasında gerçekleştirilen "Ulusal Bağımsızlık İçin Türkiye İktisat Politikaları Kurultayı'nda da şeker sektöründeki özelleştirmelerin ülke ekonomisine getireceği olumsuzlukların altı çizilerek hükümet uyarılır.

15 Haziran 2006 tarihinde, Şeker-İş, Türk-İş heyeti ile birlikte, başbakan ve bakanlar tarafından kabul edilir ve toplantıda sendika, Başbakan'dan sorunlarına çözüm bulunmasını talep eder. Şeker sorununun şifaen konuşulduğu toplantıdan bir karar çıkmaz iken, konu söz verildiği gibi beş gün sonraki Bakanlar Kurulu'nda da hükümetin gündemine gelmez. Bu talep, 21 Haziran 2006 tarihinde, Başbakan ile Türk-İş Mali Sekreteri'nin ikili görüşmesinde gündeme getirilir. Sendikaların seçimi olduğu Başbakan'a iletilen ilk bilgiler arasındadır. Özelleştirme karşıtı eylemlerde ve özellikle fındık eyleminden oldukça fazla yıpranan ve imajını korumak için özelleştirmelerin seçim sonuna kalmasına sıcak bakan hükümet, sendika genel merkez seçimlerini de bahane ederek bu teklifi hemen kabul eder ve hiçbir toplantı ve komisyona gerek kalmaksızın, Başbakanın şifai kararı ile, üç fabrikada oalcak özelleştirmelerin gerekçesiz olarak sonbahara kadar ertelendiğini açıklar. Şeker-İş Genel Merkezi, bu erteleme olayını kendi işçisine telefon açarak, Genel Merkez'in *"tavizsiz mücadelelerinin* ardından gelen büyük bir başarı olarak" lanse eder. Başbakanın şifaen açıkladığı karar, bir hafta sonra, ÖİB tarafından gerekçelendirilmeksizin resmileştirilir. Bu erteleme kararının hemen ardından AKP etkinlikleri için Kastamonu'ya giden Başbakan'a Sendika Merkez Yöneticilerinin eşlik etmesi ve şeker işçilerinin de hazır tutulduğu meydana Başbakanı alkışlamaları, özelleştirme karşıtı mücadeleye içeriden gelen en büyük ikinci darbe olarak yorumlanır. Şeker-İş'in şubelerinin (Kastamonu Şubesi de dahil) meydanlarda karşı çıktıkları hükümetin Kastamonu'da yine şeker işçilerine alkışlattırılması, sendika genel seçimleri öncesi özelleştirmeyi erteleyen hükümete Genel merkez tarafından bir diyet ödendiği iddiasını güçlendirir.

3 Temmuz'da Bor Şube Başkanlığı'nın kişisel çabaları ile, ulusal kamuoyunu bilgilendirme çalışmaları kapsamında, şekerin ülkemiz açısından önemini ve en

ucuz şekeri üreten üç fabrikanın özelleştirilmesinin ülkemize vereceği zararı konu alan bir belgesel hazırlanır. Bu belgesel, daha önce kayıtsız şartsız işçinin yanın- da olduğunu beyan eden Ulusal Kanal tarafından ücret ödenemediği için yayın- lanmaz.²⁵ Özelleştirme karşıtı cephe, 17 Temmuz tarihinde, Bor Şubesi Kamuoyu Bilgilendirme Çalışmalarının bir uzantısı olarak Niğde Üniversitesi'nden Bayram Ünal'ın, Avrasya Radyo Televizyonunda Haber-Maraton Programına katılımını sağlayarak, "Şeker Sorunu ve Türkiye" konusunun tartışılması sağlar. Hükümetin şeker fabrikalarını özelleştirilme hamlesi ile yarattığı kaos tartışılır. 21 Eylül 2006'da Türkiye Ziraatçılar Derneğinin özelleştirme karşısında şekerin durumunu savunan açıklamaları ve Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı'nın "Şekerde Oynan- nan Oyun" yazısı basına verilir. Yeni kampanya öncesi, Şeker-İş Bor Şubesi, özel- leştirme sorununu yeniden gündeme taşır ve 21 Eylül'den itibaren dağıtmaya baş- ladığı bildirimlerle, fabrikanın satılmaması için mücadelesine devam eder.

Bor Şubesinin bir sene önce başlattığı imza kampanyasını, 22 Ekim 2006'da, Şeker-İş, şubelerden talep eder. 15-17 Kasım 2006 tarihinde Bor Şube Başkanı, iki akademisyenle birlikte Türk tarımının sorunlarını konuşmak ve çözüm önerileri üretmek amacıyla Adana'da düzenlenen "Ulusal Tarım Kurultayı'na ka- tılarak, şeker sektöründe ve pancar tarımında özelleştirme ile karşı karşıya kalı- nan durumu gündeme getirir. Bu kurultayda Bor Şubesi katılımcıları tarafından, özellikle şeker sektöründeki özelleştirme ile Danıştay kararlarına rağmen Cargill'e hükümetin desteği arasındaki bağ kurulmaya çalışılır.

Hükümetin Genel Merkez ile ikili görüşmelerinin şubelerdeki eylemlerin bü- yük kısmının önüne geçememesi ve hükümetin ortaya koyduğu tüm tekliflerin ye- rel şube yönetimlerince red edilmesi nedeniyle, sıkıntıya giren hükümet 2006 so- nuna doğru veya erken bir tarihte yapılacak olası seçimlerde zor duruma düşe- ceğinin farkına varır. Şubelerinin yarısına yakınında yapılan farklı zamanlardaki eylem ve etkinliklerinden dolayı yerel gücü zayıflayan AKP hükümeti, seçim yatı- rımı kapsamında, Özelleştirme İhalesi'ni Başbakan'ın kararı ile iptal eder. Daha önce şubelerde toplanan 300,000 imza, 22 Kasım'da Türk-İş aracılığı ile hükü- mete iletilir. İmzaları kabulünde, AKP Genel Başkan Yardımcısı, Başbakanın şah- si girişimleriyle özelleştirmenin hali hazırda seçim sonrasına ertelediğinin haberi-

25 Daha önce mitingleri ve şeker özelleştirmesinin karşısında duran cephenin görüşlerini bant- tan yayına veren Ulusal Kanal, en önemli mitinglerden birisi olan Ereğli mitinginde, katılım- cı olamadığı ve protokole alınmadığı için, miting görüntülerini yayınlamaz. Aynı gerekçe ile, Bor Şubesi'nin yapımını üstlendiği Pancar Vadesi filminin yayınlanması için de şubenin öde- yemeyeceği bir ücret talep eder.

ni verir. Başbakan'ın şifaen verdiği özelleştirme ihalesinin iptali kararı, 28 Kasım 2006 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yine gerekçesiz olarak resmileştirilir.